

Голас Радзімы

№ 25 (1338)

ЛІПЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Гос-ка им Лопина

ВЕРНЫЯ ЗАПАВЕТАМ БАЦЬКОЎ

ДЗЕЦІ КРОЧАЦЬ ДАРОГАМІ
БАЦЬКОЎ, ДАРОГАМІ ІХ МУЖ-
НАСЦІ І ПОДЗВІГАЎ ● ЮНЫМІ
СЛЕДАПЫТАМІ СТВОРANA 5 ТЫ-
СЯЧ МУЗЕЯЎ, АДШУКАНЫ ТЫСЯ-
ЧЫ ІМЕНАЎ НЕВЯДОМЫХ ГЕРО-
ЯЎ, ПАСАДЖАНА 36 МЕМА-
РЫЯЛЬНЫХ ПАРКАЎ. ● МО-
ЛАДЗЬ ПРЫМАЕ АД СТАРЭЙ-
ШЫХ ЭСТАФЕТУ РЭВАЛЮЦЫЙ-
НАЙ, БАЯВОЙ І ПРАЦОЎНАЙ
СЛАВЫ.



ІХ ЗНАЙШЛІ праз трыццаць
тры гады, знайшлі выпад-
кова, у самым центры
Мінска, пры будаўніцтве
Дома кіно. Чацвёрта савец-
кіх байцоў, абаронцаў го-
рада, у 1941-м вялі тут свой апошні
бой. Салдацкі медальён, абойма патро-
наў, процівагаз, білет члена Міжнарод-
най арганізацыі дапамогі байцам рэва-
люцый... Іх імёны пакуль што невядомы.
Іх астанкі будуць перазахаваны з воін-
скімі ўшанаваннямі.

Беларусь з першых мінут Вялікай
Айчынай вайны стала месцам жорсткіх
кровапалітных баёў. У гады гітлераў-
скай акупацыі на яе тэрыторыі змагаліся
партызаны і падпольшчыкі. Вялікія
чалавечыя ахвяры былі прынесены пры
яе вызваленні ў 1944 годзе. Ніхто і ні-
што не забыта нашым народам!

Тысячы велічных помнікаў і сціплых
абеліскаў з яркімі чырвонымі зорачка-
мі—сімваламі мужнасці і нескаронасці
савецкага чалавека—раскіданы па ўсёй
беларускай зямлі. У дні свят ля іх вы-
стройваецца ганаровая піянерская вар-
та. Загінуўшым воінам прыносяць пун-
совыя ружы і блакітныя незабудкі. Сюды
прыходзяць ветэраны, удзельнікі
былых баёў, каб ушанаваць светлую
памяць герояў і раскажаць пра іх по-
дзвіг патомкам.

Для юных ленинцаў прыадчыняецца
заслона часу, і яны быццам самі ста-
новяцца ўдзельнікамі гераічнай бараць-
бы, вучацца ў старэйшых мужнасці і ад-
вазе, бязмежнай вернасці Радзіме,

выхоўваюць у сабе любоў да Бацькаў-
шчыны, гатоўнасць у час небяспекі ад-
даць за яе жыццё.

...Шляхцаць турысцкія карты, ня-
звычайна і загадкава гучаць пакуль што
назвы вёсак і пасёлкаў, што ляжаць на
маршруце школьнікаў. Іх чакаюць пада-
рожжы, знаходкі і адкрыцці.

Музей 121-й мінскай школы створан
дзецьмі. Першы раз у паход яны ад-
правіліся два гады назад. За гэты час
прайшлі па месцах баёў сотай стралко-
вай дывізіі, сабралі багаты матэрыял
пра барацьбу партызанскай брыгады
«Буравеснік». Фотаапірыны і стэнды му-
зея раскажваюць пра мінскіх падполь-
шчыкаў, аднаўляюць яшчэ адну старон-
ку ў гісторыі вызвалення Беларусі.

У час паходаў па месцах рэвалюцый-
най, баявой і працоўнай славы савецка-
га народа піянеры і камсамольцы саб-
ралі цікавы матэрыял, на аснове якога
ў рэспубліцы створана 5 000 музеяў, за-
лаў, куткоў і пакояў баявой і працоўнай
славы.

У вёску Налібокi Стаўбцоўскага раё-
на прыйшло пісьмо з Украіны. Школь-
нікі прасілі сваіх беларускіх аднагод-
каў адшукаць магілу іх зямлячкі Надзі
Цыганенка, што загінула ў баях за Бе-
ларусь у ліпені 1944 года. У час летніх
канікул следапыты адправіліся ў паход
па маршруту: возера Кромань—хутар
Буда—вёска Шчорсы. У пошуку дапа-
мог план, складзены са слоў бацькі На-
дзі Цыганенка, што прыслалі украінскія
піянеры. Пошук увянчаўся поспехам.

Неўзабаве ў Налібоцкай школе адбы-

лася цікавая сустрэча з бацькам Надзі.
На мітынгу ля магілы адважнай камса-
молкі дзеці даведліся пра яе гераіч-
нае жыццё і смерць.

Толькі нядаўна стала вядома, што
першы чырвоны сцяг над вызваленым
Гомелем узнялі лейтэнант Кірылюк,
малодшы сержант Антоненка і радавы
Балашоў. Іх імёны адшукалі юныя кра-
язнаўцы Гомельскага палаца піянераў і
школьнікаў.

У выніку карпатлівай працы чырвоных
следапытаў сталі вядомыя 10 тысяч но-
вых імёнаў байцоў і камандзіраў, парты-
зан і падпольшчыкаў, якія змагаліся
на тэрыторыі Беларусі ў гады другой
сусветнай вайны.

Піянеры Кармянскай сярэдняй школы
разам з камсамольцамі пасадзілі «Парк
славы». У гонар воінаў-землякоў, што
адалі жыццё за Радзіму, кожнае
дрэўца ў ім імяное. Па праекту вучняў
у гэтым парку ўзведзен помнік. У яго
замуравана капсула з імёнамі загінуў-
шых землякоў.

Толькі за апошнія гады дзецьмі за-
кладзена 36 мемарыяльных паркаў,
больш як 600 сквераў і алей у гонар
герояў.

Хлопчыкі і дзяўчынкі з чырвонымі
гальштукамі на грудзях адшукалі звыш
дзвюх тысяч ветэранаў, якія былі ўда-
стоены ўрадавых узнагарод, але ў свой
час не змаглі атрымаць іх. Піянеры і
камсамольцы шэфтуюць над ветэра-
намі вайны і працы, над тысячамі
сем'яў загінуўшых воінаў.

30-я гадавіна вызвалення рэспублікі

ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў,
якую мы адзначаем, — наша вялікае
свята. Гэта свята тых, хто са зброяй у
руках у гарачым ліпені 44-га ступіў на
шматпакутную беларускую зямлю вы-
зваліцелем і пераможцам. Гэта свята
тысяч беларускіх хлопчыкаў і дзяўчы-
нак, якія, выконваючы свае дзіцячыя
піянерскія аперацыі «Салют, перамо-
га!» і «Сцяг вызвалення», прайшлі па
месцах баявых і працоўных подзвігаў
сваіх бацькоў. У дні свята яны будуць
рапартаваць аб дзесятках добрых спраў
і адкрыццяў, зробленых імі, будуць
стаяць у ганаровай варце ля Вечнага
агню, ля брацкіх магіл і помнікаў. Но-
выя сустрэчы з ветэранамі вайны і пра-
цы дапамогуць ім яшчэ глыбей усвая-
міць веліч подзвігу, здзейсненага ста-
рэйшым пакаленнем, адчуць сябе наш-
чадкамі і прадаўжальнікамі іх высака-
роднай справы. Паходы па роднаму
краю, сустрэчы з жывымі сведкамі па-
дзей дапамагаюць дзецям пазнаваць і
вывучаць гісторыю свайго народа, ву-
чаць гарача любіць і шанаваць Радзі-
му, выхоўваюць пачуццё грамадзян-
скасці і патрыятызму. Моладзь прымае
ад старэйшых рэвалюцыйную, баявую
і працоўную эстафету, таму што сувязь
пакаленняў — у вернасці дзяцей запав-
ветам бацькоў.

НА ЗДЫМКУ: дзеці рабочых саўгаса
«Любань» Вілейскага раёна, якія летам
адпачываюць у саўгасным піянерскім
лагеры.

Фота В. ДУБІНКІ і У. КРУКА.

ВУЧОНЫ ПРАЦУЕ У ВЁСЦЫ

Новая форма высеву ячменю — 180 кілаграмаў на гектар, што на 50 кілаграмаў менш за звычайную, прапанавана дырэктарам саўгаса «Пагодзіна» Магілёўскай вобласці С. Храмянковым. Як паказалі даследаванні, яна дае магчымасць атрымаць буйное зерне, якое хутчэй дае ўсходы і забяспечвае прыбаўку ўраджаю на 3 цэнтнеры з гектара. Прапанова кіраўніка гаспадаркі абгрунтавана ў кандыдацкай дысертацыі, якую ён абараніў у Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

Вучоны-спецыяліст, вучны-кіраўнік у сельскагаспадарчай вытворчасці. Сёння мы прывыклі да такіх спалучэнняў. Цяпер у аспірантуры сельскагаспадарчых навукова-даследчых інстытутаў і вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі без адрыву ад работы займаюцца звыш трохсот чалавек. А яшчэ зусім нядаўна колькасць аспірантаў-завочнікаў налічвалася некалькімі дзесяткамі. За апошнія пяць гадоў звыш ста спецыялістаў-прак-

тыкаў з вёскі абаранілі кандыдацкія дысертацыі.

Паскораная інтэнсіфікацыя вытворчасці, умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы гаспадарак, перавод усіх галін на індустрыяльную аснову патрабуюць пастаяннага ўзбагачэння ведамі, дасягненнямі навукі і перадавой практыкі. Кіраваць калгасамі і саўгасамі, якія, як правіла, з'яўляюцца буйнымі сельскагаспадарчымі прадпрыемствамі, неабходна на навуковай аснове.

Прыкладам у гэтых адносінах можа служыць калгас імя Калініна Нясвіжскага раёна, дзе старшыня — кандыдат эканамічных навук Я. Аляксанкін. Гаспадарка мае 6,5 тысячы гектараў зямлі, 150 трактараў, камбайнаў і аўтамашын. Тут ужо даўно атрымліваюць высокія ўстойлівыя ўраджаі збожжа, бульбы, ільну, цукровых буракоў. Механізаваныя фермы, якія налічваюць каля 10 тысяч галоў жывёлы, даюць за год чыгуначны эшалон малака і мяса. Дзейнічаюць заводы, якія перапрацоўваюць гародніну, фрукты і ягады. У кіраванні справам гаспадаркі, аналізе і планаванні яе дзейнасці актыўна ўдзельнічае

эканамічны савет, які працуе на грамадскіх асновах.

Гэты калгас, дзе штогод атрымліваюць каля 5 мільёнаў рублёў даходу — толькі адзін з прыкладаў перабудовы вёскі. Саўгас «Яхімаўшчына», што ў Мінскай вобласці, ператварыў пяскі ва ўрадлівыя нівы і за кароткі тэрмін падвоў ўраджаі. Тут у трэцім годзе пяцігодкі з кожнага гектара сабралі звыш 40 цэнтнераў збожжа. Узначальнае гэтую гаспадарку І. Дзяржынскі, які таксама абараніў кандыдацкую дысертацыю. Нядаўна дырэктар саўгаса ўдасгоен звання Героя Сацыялістычнай Працы.

З вёскі нярэдка пачынаецца шлях у вялікую навуку. Заатэхнік, а затым старшыня калгаса імя Чапаева Капыльскага раёна В. Горын у 1955 годзе паступіў у заочную аспірантуру Беларускага навукова-даследчага інстытута жывёлагадоўлі, абараніў кандыдацкую, потым — доктарскую дысертацыю, стаў дырэктарам гэтага інстытута. Нядаўна ён выбран правадзейным членам і віцэ-прэзідэнтам Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя Леніна.

Г. ЯФІМАЎ.

НОВАЕ НА КАРЦЕ БАРЫСАВА

Гораду Барысаву нядаўна споўнілася 870 год. Але старажытнага ўзросту ў ім не адчуваеш. Уздоўж шырокіх вуліц і праспектаў райцэнтра выстраіліся шматлікія прыгожыя дамы.

Асабліва прывабны выгляд набыла ў апошні час галоўная магістраль горада — праспект Рэвалюцыі. Тут пабудаваны палац спорту з плавальным басейнам, у архітэктурны ансамбль праспекта ўдала ўпісаўся двухпавярховы будынак самага буйнога ў горадзе рэстарана «Бярэзіна». У комплексе ёсць кафэ, бар, магазін кулінары. Непадальку ад «Бярэзіны» ўзведзены вышынны жылы дом. У ніжняй частцы яго — палац шлюбаў і кафэ «Маладзёжнае».

Будуюцца самая вялікая ў горадзе школа на 1400 месц, станцыя тэхнічнага абслугоўвання ўласных аўтамашын, аранжарэя, інтэрнат для завода аўтааўтадарнага электраабсталявання і іншыя аб'екты.

П. БАРОДКА.

радку і ўлічаны ў памяці электронна — вылічальнай канструкцыі, устаноўленай у Маскве.

У лютым на «Беларусі» дзейнічалі спецыяльныя курсы для канадскіх механікаў. Навучалі іх абслугоўванню малазнаёмых для мясцовага спажываўца трактараў.

Укладваемыя сродкі і намаганні акупаюцца ў сто разоў. Новай фірме даводзіцца асвойваць рынак, дзе непадзельна панавалі такія «квіты», як «Месі-Фергусан», «Інтэрнэшнл харвестэр» і «Джон Дзір». І ёй удалося галоўнае: заваяваць давер і спабыўца. «Канадцы — народ кемлівы і дзелавы, — гаворыць Стабарод. — Нядрэннай рэкламай нашай прадукцыі для іх становіцца і сама фірма. Часам пакупнік, ледзь пераступіўшы парог «Беларусі», адразу дастае чкавую кніжку».

Псіхалогія псіхалогіяй, але сакрэт поспеху «Беларусі», вядома ж, перш за ўсё ў якасці прадукцыі.

Перавагу над заходнімі машынамі савецкаму трактару Т-40 даваўся ўжо даказаць і ў слаборніцтве. Мінулай восенню ў буйнейшай канадскай правінцыі Антарыо праводзілася традыцыйная міжнародная выстаўка сельскагаспадарчага абсталявання, у якой удзельнічалі многія фірмы. Тады і арганізавалі слаборніцтва па ворыву. На старт выйшлі дзесяткі два хлебарабаў. Усе — на сваіх уласных гадахі абкатаных трактарах. Адзін рызыкнуў: узяў ды і сеў на новенькі Т-40. І што ж? Пасля рознабаковых выпрабаванняў, якія працягваліся некалькі дзён, уступіў толькі аднаму саперніку, ды і то самую дробязь.

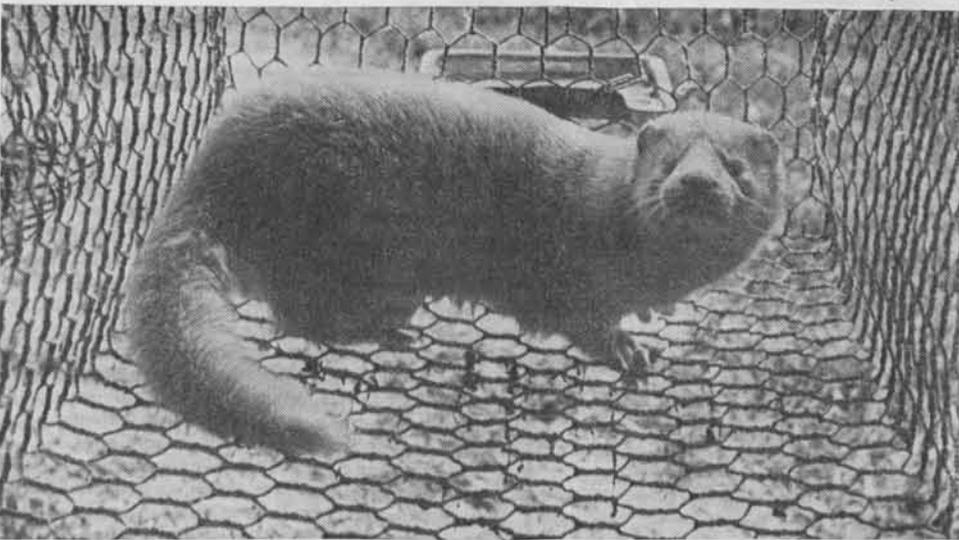
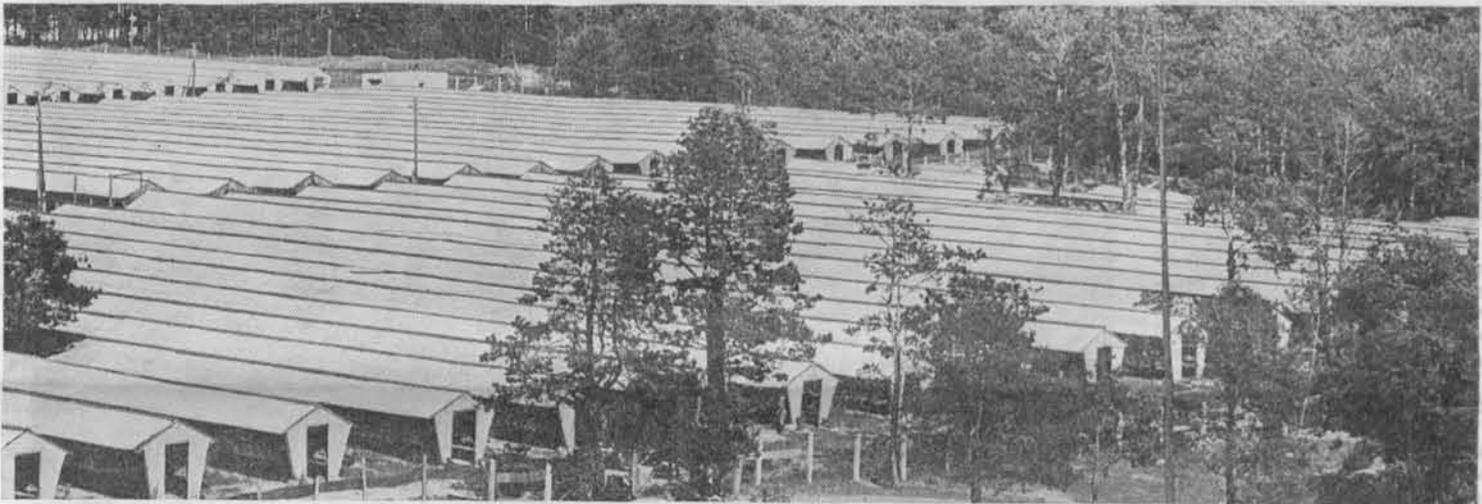
Аб'ём дзейнасці «Беларусі» хутка расце. Ужо дзейнічае філіял фірмы ў Манрэалі. Яшчэ адзін ствараецца ў цэнтры канадскай жывіцы Рэджайне. К канцу года адкрыецца філіял у правінцыях атлантычнага ўзбярэжжа. «Беларусь» пачынае дзейнасць і ў ЗША.

У дэманстрацыйнай зале «Беларусі» ў бачыў дзве пустыя пляцоўкі са свежымі слядамі машын. Здагадку пацвердзіў Стабарод: «Часам запас так хутка канчаецца, што даводзіцца аддаваць і адсюль».

Цяпер можна з упэўненасцю сказаць: «Беларусь» поўнасцю даказала сваю жыццяздольнасць, даказала яна і плённасць самой ідэі новай формы савецка-канадскага супрацоўніцтва ў галіне эканомікі.

А. ПАЛАДЗІН.

Таронта—Атава.



На ўскраіне вёскі Азёры Гродзенскага раёна на плошчы ў 18 гектараў размясцілася адна з буйнейшых звергагаспадарак «Белкаапушніны», дзе вырошчваюць норак.

Штогод азёрскія звераводы адпраўляюць на Ленінградскі аўкцыён пушніну вышэйшай якасці. Толькі ў мінулым годзе яе рэалізавана на 2 мільёны 203 тысячы рублёў.

НА ЗДЫМКАХ: вальеры звергагаспадаркі; такіх прыгажунюў вырошчваюць азёрскія звераводы.

Фота Г. УСЛАВАВА і А. ПЕРАХОДА.

дзіцячага сэрца дзень, калі пані Свяжынская пашкадзвала табе чарвіга яблыка? «Вось вырасту вялікі, — марыў ты, — і пасаджу сад. Будуць у ім і яблыкі, і грушы, і слівы. Лепшыя, чым у Свяжынскіх. І ніколі ў жыцці не буду шыкаваць нічагусенькі для дзяцей. Толькі б раслі яны шчаслівейшымі за мяне».

У дажджлівую восень прынёс Мікіта Сямёнавіч з Заастравечча дзве маленькія яблыны і пасадзіў у ім шматку зямлі, што дастаўся ў спадчыну ад бацькі. Тайком ад пана выкапаў у лесе некалькі дзічак і праз год упершыню няўмелай рукою прышчаліў іх.

Раслі, кучаравіліся дрэўцы, дагледжаныя кляпатлівымі рукамі. Толькі, як кажуць, дзе тонка, там і рвецца. У калядныя маразы вымерз маладзенькі садзік. Увесь, да апошняга дрэўца.

Але не адступіўся батрацкі сын. Праз колькі год за хатай з перакошаным якенцам і замшэлай страхою зноў шумелі маладыя плодзавыя дрэўцы з густымі, прыгожымі кронамі.

4.

Дажыў Мікіта Сямёнавіч да тых радасных дзён, аб якіх марыў у дзяцін-

стве, аб якіх сніў калісьці. Дачакаўся чалавек сапраўды яснага дня.

Вось ён ідзе шырокім заснежаным полем. Калгасным полем! Некалі на Свяжынскіх тут гнулі свае спіны яго прадзед, дзед, бацька. Тут, на гэтым полі, так даўно, што нават і не памятае, у колькі год упершыню, пакаштаваў сямёнага поту і ён.

Пад белаю коўдрай спіць, набіраецца сілы родная зямля. Зайцы, гэтыя небаракі-краўцы, ва ўсіх напрамках прастрэчылі снежную коўдру ланцужкамі сваіх слядоў. Мікіта Сямёнавіч усміхаецца. Можа прыпомнілася колішняя мара маці, а можа проста так, ад той сардэчнай радасці, што сагравае яго. «Вось круціцца цяпер вакол плоту, а ў сад — забывайце дарогу». Гэта ж дамогся стары садоўнік, каб абгарадзілі сад. Не ад людзей, вядома, — ад зайцоў.

Зайшоў у сад. Тут — яго дом, яго радасць. Тут жыве — цяпер назаўжды! — яго здзейсненая мара. Спыніўся ля маладой яблыні, крануў рукою. Абледзянелыя галіны, як шклянныя, ціха завінелі.

«Мацуйся, мілая!»

І гэтак кожны дзень. І зімой, і ўлетку. З першага дня арганізацыі калектыўнай гаспадаркі Мікіта Сямёнавіч — нязменны садоўнік калгаса імя Кірава. Кожнае плодовае дрэва на пяцідзесяці сямі гектарах калгаснага саду ў яго мае сваю гісторыю, свой цікавы лёс.

5.

— Вы не ведаеце, Уладзімір Нікіфаравіч, — пытае стары садоўнік у галоўнага агранома калгаса «Стэсіна», — хто першым назваў восень залатою?

— Не, не ведаю, Сямёнавіч. Пэўна, нейкі паэт.

— Не, браце, не паэт. А калі нават і ён, дык той паэт быў — хто б вы думалі? — садоўнік.

— Чаму менавіта паэт і садоўнік? Хіба вы, Сямёнавіч, вершы пішаце?

— Ды не, канешне. Але мне здаецца, што толькі ў садзе можна адчуць усю прыгажосць восені. Бо цэнтр, ці як тут дакладней сказаць, сэрца гэтай прыгажосці — у садзе.

— Мо вы і сапраўды праўду гаворыце, — згаджаецца, нарэшце, аграном. І разам з садоўнікам любуецца асенняй прыгажосцю саду.

Важкія, залацістыя, нібыта налітыя самім сонцам плоды згінаюць густыя

галіны маладых дрэў. Здаецца, што ўвесь сад у нізкім, зямным паклоне схіліўся перад старым садоўнікам. Калі б дрэвы маглі гаварыць, яны б расказалі, колькі бяссонных начэй правёў тут Мікіта Сямёнавіч разам са сваімі вучнямі і памочнікамі Іванам Курловінам і Уладзімірам Пісарыкам ля дымных кастроў золкімі вёснамі, колькі разоў у пальцах перабралі, перамацалі кожны кавалачак глебы на прыствольных участках плодзавых дрэў.

Аб нечым сваім і адным ім зразумелым ціха шпэццуча дрэвы. Але ж садоўнік не надта любіць цішыню. Часта сад напаяецца вясёлымі галасамі дзетвары. Гэта школьнікі мясцовай дзесяцігодкі прыходзяць вучыцца ў Мікіты Сямёнавіча даглядаць сад. Маладзее тады стары Скарагод! Дзеці распытаюць у яго аб тайнах садоўніцтва, аб мінулым, перажытым. І не кожнаму з іх да канца зразумела, чаму дзед Мікіта гэтак часта вымае з кішні хустачку і быццам ненарокам падносіць яе да твару. Нават слязьмі радасці баіцца стары садоўнік засмуціць іх шчаслівае дзяцінства.

Васіль ПРАСКУРАУ.

Ганцавіцкі раён.

ДУМЫ АБ РАДЗІМЕ

ЗАМЕЖНЫЯ ЧЫТАЧЫ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» АДКАЗВАЮЦЬ НА АНКЕТУ РЭДАКЦЫІ

ДАРАГАЯ РАДЗІМА — САВЕЦКАЯ

Кожны любіць сваю старонку. Аб гэтым і спрачацца не варта. Але кожны любіць па-свойму: адным мілая Беларусь з цэрквамі, карчмамі ды панскімі палацамі, а другім гэтыя палацы вочы выелі. Што датычыцца мяне, то я таксама часта ўспамінаю і сваю вёску, і хату нашую, і чыстую рачулку на ўскрайку гаю. Але гэты вобраз роднага куточка не выклікае ў мяне заміланьня, бо цяжка ў той час жылося беларусу. Затое новую Беларусь, якую я ўбачыў некалькі год назад, прыгадваю з радасцю.

Для мяне Радзіма дарагая тым, што яна — савецкая, што ў вас вельмі дбаюць аб простым чалавеку. Падабаецца мне, што цяпер няма ў вас ні цара, ні купцоў, ні памешчыкаў, што ўсе людзі ў Савец-

кім Саюзе роўныя, няма той пыхі ды пагарды панскай і забітасці сялянскай. Што не розніца нічым беларус ад рускага ці паляка — усе нацыі ў аднолькавай пашане.

Разумны чалавек з павагай ставіцца да савецкай сістэмы ўжо хаця б таму, што ў вас усім даступна адукацыя на любым узроўні ды медыцынскае абслугоўванне.

А савецкія калгасы і саўгасы? Хто адважыцца прарэчыць, што толькі калектывізацыя вёскі палепшыла жыццё мужыка? Некалі, яшчэ на маёй памяці, людзі ў вёсцы судзіліся за зямлю, брат брата забіваў насмерць. Малазямелле душыла за горла сяляніна. Дробная гаспадарка не магла пракарміць людзей. Не хапала самага галоўнага — хлеба. Таму вясной ішлі ад хаты да хаты, ад вёскі да вёскі дзеці, жанчыны, старыя і жабравалі.

У 1969 годзе я быў у Савецкім Саюзе, і нідзе не давялося мне сустрэць чала-

века з торбай і працягнутай за кавалкам хлеба рукой.

Калектывізацыя не толькі vyrатавала беларуса ад галечы, яна палегчыла яго працу, дазволіла механізаваць сельскую гаспадарку і вызваліць вялікую колькасць людзей для работы на заводах, фабрыках.

Даўней за кожным каровіным хвастом цягнуўся пастух. Пастух гэты быў горкім дзіцём, яму б у школе за букваром сядзець, а не за статкам хадзіць. Але ў мой час мужыку-беларусу была адна шырокая дарога — у пастухі. Не ведаюць нічога падобнага цяпер савецкія дзеці. Ад іх вымагаюць толькі адно — вучыцца добра.

У савецкіх школах вучаць разумнаму, карыснаму, не так, як нас вучылі — як называюцца царкоўныя шаты ці якую малітву і з якой нагоды чытаць. Не дазваляюць, што ў вас уся моладзь харошая, адука-

Да 1938 года я жыў у Заходняй Беларусі. Добра памятаю, як людзей цешылі раем на тым свеце, бо на гэтым было горш, як у пекле. Цяпер з маіх суайчыннікаў на Радзіме, нават веруючых, ніводзін не квапіцца на той рай, кажучы: навошта спяшацца туды, калі на зямлі жывеш і жыць хочацца.

Бачыў я ваша жыццё і радаваўся за вас. Вялікая сіла — сацыялізм. Але як ні дзіўна, у нас, у Канадзе, яшчэ дасюль страшаць людзей сацыялізмам і камунізмам, выхваляюць прыватную ўласнасць. Мяне жыццё, аднак, пераканала, што пры капіталізме просты чалавек мае такую ўласнасць, як курыца гняздо. У тым гняздзе курыца нясе яйкі для гаспадары, а калі гаспадару спатрэбіцца мяса, то ён курыцы галаву скруціць і кіне яе ў кацёл.

Лявон ЯКУБОВІЧ.

Канада.

ЛЕПШ ПЕРАКАНАЦЦА САМОМУ

Мы, эмігранты, чытаем кожны нумар «Голасу Радзімы», слухаем радыёперадачы з Мінска і радуемся добрым навінам. Нашай Беларусі ёсць што паказаць свету.

Але сустракаюцца людзі, якія не вераць у добрыя перамены на Бацькаўшчыне. Такім я раіў бы паехаць і сваімі вачамі на ўсё паглядзець. Я, напрыклад, быў у 1967 годзе на Радзіме, гасціў цэлых 5 тыдняў. Паездзіў, паглядзеў. Быў у Гродна, Шчучыне, Астрыне, Азёрах — у многіх месцах, знаёмых мне з малых гадоў.

Шчыра прызнаюся, — не мог паверыць, што так усё змянілася да лепшага. А каб прыехаў цяпер, то зноў бы дзівіўся: шэсць год мінула, і за гэты час там, напэўна, многа новага з'явілася — і ў гарадах, і ў саміх людзях.

Кожны з эмігрантаў хацеў бы пабываць у родным краі, нават тыя з Мюнхена, што па радыё брэшуць і маюць долары ў кішэнях. Але большасць з нас не мае такога дастатку, каб хоць раз маглі аплаціць падарожжа на Радзіму.

А. ХОХА.

Англія.

ВСЕГДА В МОЕМ СЕРДЦЕ

Дивное это слово — Родина... Мне кажется, человек впитывает его с молоком матери. Потом, когда он становится на ноги, понятие Родины приобретает для него более широкий смысл, оно становится всеобъемлющим.

Когда мои дети, родившиеся в Аргентине и никогда не видевшие Белоруссии, слушают, как я рассказываю о родных местах, они обычно спрашивают с недоумением: разве есть край на земле краше Аргентины? И за что же я все-таки люблю свою Родину? Поверьте, я не нахожу подходящего ответа.

Как передать им шум реки, когда после долгой зимы, взломав лед, она бурлит и пенится? Или песню жаворонка — предвестника весны? Свист косы утром на лугу? Песню в вечерней тишине? Наши мечты о лучшей доле?

Родные образы... Они вдруг всплывают откуда-то из глубины сознания и берут душу, порой вызывают непрощенные слезы. Прошли годы, а с ними и жизнь, ты ничего этого больше не увидишь и не услышишь — такова участь эмигранта.

Привязанность ко всему родному становится во много раз сильнее, когда человек по каким-либо причинам потерял Родину, когда под его ногами не своя, а чужая земля. И весь окружающий его мир не свой, родной, а чужой. Это уже не жизнь, а существование.

Я пишу с уверенностью об этом, потому что сам прожил такую жизнь. Но чего я никогда не терял, — так это духовной связи с моим народом. Образ любимой Родины всегда в моем сердце.

В памяти запечатлелись не только дорогие места, где прошло детство, но и горячие споры молодежи о социаль-

ном неравенстве, тяжкий труд крестьянина, первые уроки классовой борьбы. Мы, еще дети, любили купаться в нашей маленькой речушке, бегали в вековой лес, что задумчиво шумел на холмах, окружавших нашу деревню. Пробовали вчетвером обхватить столетний дуб. И вот первое столкновение детской беззаботности с суровой действительностью, первые серьезные раздумья о жизни — в лесу у родника мы нашли листовку «Воззвание к народу». Потом память выхватывает кровавое зарево пожаров: это восставший народ громил ненавистные панские имения. Россию потрясла революция 1905 года. Но она не изменила жизни крестьян.

Мне удалось кончить всего лишь три класса народной школы. Никогда не забуду тяжелый непосильный труд крестьянского подростка. И нелегкий ратный труд солдата — два года я провёл на фронте в первую империалистическую.

Когда я рассказываю детям о своей Белоруссии, я говорю не только о ее красивой природе, но и бедности своей. Не было чего есть, носил домотканную одежду, ходил в лаптях — этого не скроешь, да и скрывать не надо, потому что это было не только со мной, а почти с каждым белорусом.

И с тем большей гордостью я рассказываю детям о Белоруссии сегодняшней, социалистической. Я уже два раза побывал в Советском Союзе, видел свою родную деревеньку, встречался со своими сверстниками. Впечатлений масса! Меня безмерно радуют большие перемены, что произошло в моей Белоруссии. Коротко скажу: я счастлив, что дожил до такого времени, когда белорусам не нужно больше искать хлеб за морями, что их не гонит из дому нужда, как выгнала когда-то меня и тысячи других таких же горемык.

Степан ФИЛЮТОВИЧ.

Аргентина.



Беларусь. Летні пейзаж.

Фота У. ДАГАЕВА.

КАК НЕ ЛЮБИТЬ!

Чувство любви к Родине — постоянный спутник моей жизни. Я так понимаю, что Родина — это самое дорогое для человека. Особанно наша Родина — социалистическая. Говорю ОСОБЕННО потому, что советский строй — справедливый, при нем нет порабощения, как было в прошлом, нет эксплуатации человека человеком. Ведь это в Советском Союзе, а не в какой-либо другой стране, братство, равенство, дружба народов — не пустые слова. Эти лозунги проводятся в жизнь государством, поэтому и нет разницы между советскими нациями, у всех народов одни права.

В этом я сам убедился, побывав в Советском Союзе. Видел я и великие изменения во всех областях жизни советского общества — в науке, культуре, экономике. Даже характер самого человека изменился. Он стал более душевным, гостеприимным, дружелюбным. Это человек разумный, с открытым сердцем. Он уверен в своем будущем, ибо он строит правильную жизнь.

Все это произвело на меня огромное впечатление. Скажите, как не любить такую Родину, как забыть ее?!

Ф. ЛЕВОНЮК.

Уругвай.

ЗАПАХ РОДНОГО ХЛЕБА

Во вторую мировую войну фашисты угнали меня на работу в Германию. И вот уже 30 лет, как я живу на чужбине. Однако не забыла своей Родины, учу своих детей русскому языку, хочу, чтобы и они знали и любили нашу великую страну.

Когда я вспоминаю или размышляю о Родине, я вижу бескрайние леса, раздольные луга с пахучими травами, стада гусей и уток по берегам рек, поля колосющейся ржи, а в ней синие-синие васильки, которые мы, дети, любили рвать летом и плести из них венки. Мне слышится песня жаворонка, заливающегося в бездонном небе.

Для меня все это — неописуемая красота, которую забыть невозможно нигде и никогда. Такой я всегда вспоминала мою родную Белоруссию вдалеке от нее, такой я ее видела во сне. А проснешься утром, посмотришь вокруг — ничего подобного нет, сон рассеялся.

И все же такой красивой и желанной увидела я мою Родину и наяву (нет, пожалуй, еще краше, чем во сне), когда приехала в гости к родным в мае 1972 года. Увидела мою Беларусь с новыми городами и селами, с жизнерадостной молодежью и счастливыми детьми, со всеми ее добрыми людьми.

Я побывала в местах, где родилась и провела детские годы. Целых три месяца гостила у мамы. Родных у меня много и все они счастливые, потому что живут на родной земле. Только я одна скитаюсь на чужой стороне. Мои братья и сестры прекрасно устроились — материально обеспечены хорошо, имеют благоустроенные квартиры, а некоторые — свои дома со всеми удобствами. Все получили образование, работают учителями, врачами, инженерами, занимают важные должности. Все они здоровые,

деятельные и счастливые люди. Очень любят свою страну и горды ее успехами.

Впрочем, мои родные — не исключение, а лишь подтверждение правды. Все советские люди, с кем я встречалась, именно такие.

И еще ваши люди приветливые и добрые. Поразила меня также советская молодежь. Может быть, я преувеличиваю, но мне хочется сказать, что ваша молодежь — самая умная, самая чистая на свете со всех точек зрения. Она имеет ясную цель и знает, к чему стремится, не то, что молодежь Запада — циничная, разнузданная, без идеалов. Вообще, мне все понравилось в СССР.

Город Бобруйск, где живет моя мать, очень красивый, весь утопает в зелени и цветах и поэтому кажется сплошным парком. Я знаю, что был он разрушен в войну, как почти все города и деревни Белоруссии. Но сейчас не найдешь и следа от той ужасной разрухи. Красивые жилые дома, много магазинов, кинотеатры, школы-интернаты и техникумы, больницы, замечательный дом отдыха на берегу Березины, да разве все перечтешь, что построено за послевоенные годы? А идешь по городу — почти на каждой улице видишь большую стройку. То жилой дом растет, то новый магазин заканчивают, то детский садик планируют.

Я любила ходить по утрам на базар: чего там только нет! Покупай, что душа пожелает. И в магазинах полно продуктов. А хлеб — то какой вкусный! Свежий, пахучий, душистый. Я надолго запомню запах родного хлеба, потому что нигде он такой вкусный не бывает, как дома у матери.

К. В.

Австралия.

БІТВА



ЗА БЕЛАРУСЬ

Іван БАГРАМЯН,

Маршал Савецкага Саюза, Герой Савецкага Саюза

[Працяг. Пачатак у № 24.]

Аднак на іншых участках вораг не аслабляў супраціўленню. Не толькі агнём, але і контратакамі ён імкнуўся выбіць нашы ўклінёныя падраздзяленні. Камандаванне фронту разумела, што такой актыўнасцю праціўнік можа замаскіраваць, утаіць адвод сваіх агнявых сіл на падрыхтаваныя пазіцыі ў глыбіню абароны.

Каб не дапусціць гэтага, мы рушылі наперад падрыхтаваныя для начнога бою падраздзяленні, якія на працягу ўсёй ночы трымалі ворага ў напружанні. Яго баявыя парадкі падваргаліся няспынным ударам нашых начных бамбардзіроўшчыкаў.

Пад раніцу 23 чэрвеня начальнік разведкі палкоўнік А. Хлебав даляжыў, што на асобных участках прарыву фашысцкія салдаты пачалі пакідаць займаемыя пазіцыі. 22-я і 23-ці гвардзейскія стралковыя корпусы пры падтрымцы масіраванага агню артылерыі і штурмавой авіяцыі пайшлі ў атаку.

Гадзінай пазней пазваніў камандуючы 43-й арміяй генерал Белародаў:

— Пасля магутнай авіяцыйнай і артылерыйскай падрыхтоўкі атакуем і паспяхова рухаемся наперад.

Праз тры гадзіны камандарм 6-й гвардзейскай генерал Чысцякоў данёс, што галоўны вузел супраціўлення праціўніка ў цэнтры участка прарыву — Сіроціна — разбіты.

— Ну, здаецца, усё ў парадку, — з палёгкай уздыхнуў начальнік штаба фронту генерал Курасаў.

Аднак супакойвацца было яшчэ рана. З падыходам наступаўшых войск да чыгункі і шасейнай дарогі, што звязваюць Полацк і Віцебск, упартасць гітлераўцаў зноў узрасла. Рух нашых часцей запаволіўся. Кожная вёсачка, кожная вышыня, кожная пядзя зямлі даставаліся ў выніку жорсткага бою. Я загадаў камандуючым 3-й паветранай арміяй і артылерыйскаму фронту максімальна ўзмацніць удары па праціўніку, які замацаваўся на друцгой (тылавой) абарончай паласе. Адначасова распарадзіўся рушыць для ўводу ў прарыв 1-ы танкавы корпус генерал-лейтэнанта танкавых войск В. Буткова.

У Шуміліне, як і пры авалоданні Сіроціна, фашысты былі літаральна ашалоmlены трапным і дакладным шквальным агнём рэактыўнай артылерыі. Аб авалоданні Шумілінам мне даляжыў па тэлефоне А. Белародаў. Я прасіў яго перадаць войскам падзяку ваяўніца савета фронту і выказаць упэўненасць, што яны не

дадуць ворагу апамятацца ад паражэння.

Пад канец дня войскі фронту поўнасцю прарвалі тактычную абарону праціўніка на участку агульнай даўжынёй 36 і ў глыбіню да 15—18 кіламетраў, перарэзаўшы чыгунку Полацк — Віцебск. Стварылася рэальная пагроза ізаляцыі віцебскай групоўкі праціўніка.

Эфектыўнае садзейнічанне наземным войскам у прарыве варагой абароны і развіцці наступлення аказалі слаўныя лётчыкі 3-й паветранай арміі генерала Пап'віна. Нягледзячы на дажджлівае надвор'е і дрэнную бачнасць, яны зрабілі за суткі 736 самалёта-вылетаў, з іх 436 было адведзена штурмоўцы варажых пазіцый. Наша авіяцыя поўнасцю панавала ў паветры.

Пад канец 23 чэрвеня з паказанняў палонных і паводле даных разведкі ясна вызначылася, што гітлераўцы, спрабуючы затрымаць нашы войскі на подступах да чыгункі Віцебск — Полацк, імкнуліся не толькі ўтрымаць гэту важную чыгуначную магістраль, але і выйграць час для прывядзення ў гатоўнасць абароны на Заходняй Дзвіне.

Генерал А. Белародаў і І. Чысцякоў неадкладна былі аддадзены загады працягваць наступленне перадавымі часцямі стралковых злучэнняў і пад раніцу 24 чэрвеня захапіць плацдармы на процілеглым беразе Заходняй Дзвіны.

З вялікім хваляваннем і нецярпеннем мы чкалі паведамленняў аб выхадзе войск да Заходняй Дзвіны. І вось у 12 гадзін дня 24 чэрвеня І. Чысцякоў радасна даляжыў: — Салдаты генерала Ермакова чэрпаюць ваду з Заходняй Дзвіны!

— Малайцы! — адказаў. — А плацдарм захапілі?

— Усё ў парадку, таварыш камандуючы!

Першым з ходу пачаў пераправу вучэбны батальён 67-й гвардзейскай стралковай дывізіі. Камандзір батальёна капітан І. Украдыжанка ад жыхароў даведзеўся пра найбольш зручныя для пераправы месцы, з іх жа дапамогай хутка падрыхтаваў падручныя сродкі для пераправы: лодкі, плыты і ўсё, што трымалася на вадзе. Адважныя кулямётчыкі Герасіменка, Труфанав, гвардыі старшыя сержанты Мохав, Хмяльніцкі, Іванішка здолелі паспяхова пераправіць станкавую кулямётку. Яны ўстанавілі іх на самаробныя плыты, а затым, захапіўшы з сабой канец кабеля, пад агнём праціўніка ўплаў пераправіліся цераз Заходнюю Дзвіну і паднялі плыты. Кулямётчыкі дапамаглі

[Заканчэнне на 6-й стар.]

ЗАРАП, у атамна-касмiчны век, як і 1973 з паловай гады назад, перад хрысціянскім багаслоўем рабром стаіць пытанне: хто такі чэрці? Пытанне архіважнае! І таму беларускі нацыяналістычны часопіс «Божым шляхам» дае на яго навукова-абгрунтаваны адказ: «Чэрці — гэта збунтаваныя анёлы, якія не любяць бога і стараюцца фалшам і спакусай адвесці людзей ад бога».

Разумеючы чартоўскую важнасць праблемы, часопіс удакладняе, што чэрці жывуць у пекле, «з нянавісці да бога яны ненавідзяць і людзей, стараюцца бунтаваць няпраўдай і ашуканствам людзей супраць бога, каб і людзі не асягнулі шча-

вось у чым: неабходна супастаўляць пропаведзі патэнцыйных нячысцікаў са святым пісаннем, параўноўваць іх грамадскія погляды з ісцінай. І тады, быццам іголка з мяшка, з сутаны западозранага вытырнецца даўжэзны, як бізун, хвост.

Свят, свят... Памажы мне, багіня Хохма!

Сказана ў евангеллі ад Лукі: «Любіце ворагаў вашых, рабіце дабро тым, што вас ненавідзяць, бласлаўляйце тых, што праклінаюць вас, і маліцеся за тых, што крыўдзяць вас» (ад Лукі, 6; 27).

А як любяць і каго чубяць свяцейшыя з «Божага шляху»?

На старонках богабаязлівага часопіса нейкі А. Пярун піша, што ён гатоў адправіць к чор-

станцыяй Ватыкана, якая магутней за тысячу іерыхонскіх труб. Аўтар гэтага трактата на ўласныя вушы чуў, як ксёндз з Ватыкана перадаваў па-беларуску: «Саветы і гітлераўцы палілі і нішчылі наш край, знішчылі два з паловай мільёны беларусаў». Можна сабраць з усяго пекла тысячы рагатых д'яблаў, і яны гэткай маной, гэткага паклёпу на Савецкую ўладу не прыдумваюць. А чортам падшытыя архімандрыты з Ватыкана не толькі прыдумалі, а і распаўсюдзілі сваю хлусню на ўвесь боскі свет. І кончылі радыёперадачу салодкімі словамі: «Ляўдэтур Езус Хрыстус!» — «Слава Ісусу Хрысту!»

Так што, шануюныя, надзвычай цяжка разабрацца, дзе цяпер чыстыя і дзе нячыстыя, хто

Уладзімір БЯГУН

Хто такія чэрці?

ФЕЛЬТОН

сця. Таму святое пісанне называе збунтаванага анёла ворагам, па-гэбрайску шатан. Каб адрозніць іх ад добрых анёлаў, усіх дрэнных мы называем д'ябламi, чартамі і наогул нячыстымi.

Такая трактоўка амаль цалкам супадае з маёй канцэпцыяй. Тым не менш адначу, што гэта цікавая тэма распрацавана часопісам павярхоўна і неглыбока. Аўтар «катэхізы» пра анёлаў і чарцей прападобны Тамаш Падзява і рэдактар «Божага шляху» яго прэасвяшчэнства Язэп Германовіч яўна далі маху. Таму я, абавіраючыся на Біблію, Талмуд і метафізіку Фамы Аквінскага, бяруся запойніць існуючы ў багаслоўі вакуум і прапаную ўвазе шануюных чытачоў свой дэманалагічны трактат. Памажы, божа!

Па-першае, скажыце «чорт» — яшчэ нічога не скажыце. Які канкрэтны маецца на ўвазе чорт-д'ябал? Іх жа чорт ведае колькі!..

Рэбе Ханіна бен Доза, будзь яму зямля пухам, вучыў, што існуюць Абадон, Ааззел, Мавет, Бяхор Мавет, Мастэма, Самал і Шатан. Св. Фамі ўказаў на Мефістофеля і Вельзевула. Бабка Матруна з Пухавіч, у якой я надоечы пабываў на кансультацыі, тройчы перахрысцілася і назвала чарцей Палотных, вадзяных, зялёных, лязатых, лысых і паласатых, а таксама тых, што з'яўляюцца ў выглядзе кашлоў, парсюкоў, чорных каткоў і змеяў (помніце, хто Еву падмануў?). З ліку названых здараюцца злыя, шкодныя, як у «Божым шляху», але могуць быць і дабрадушныя чорцікі, зусім мілыя чарцяняты і нават расфудыраныя чарцікі з сімпатычнымі рожкамі і кароценькімі хвосцікамі. Наогул, публіка разнашэрсная.

Існуюць яшчэ д'яблы ў чалавечым абліччы — сам сустрэкаў! От жа, шэльмы, умеюць пераўвасабляцца! Падчас не пазнаць. Сустрэнеш такога — выліты херувім: зграбны, далікатны, капытаў не відаць, хвост не матляецца. Возьмеш вочы ў жменю — далібог, сатана! Са сказанага выцякае важны вывад: не ўсе чэрці ў балоце вадзяцца. У наш бязбожны век гэту брыдоту можна напатакаць нават там, дзе без спадыра бога ні да парога.

А як іх ідэнтыфікаваць? Як распазнаць? На вобмацак або з дапамогай медыцынскай экспертызы? Фармальна яны ж без рожкаў!..

На вобмацак замаскіраваных чарцей не пазнаеш. Тут, брат, патрабуецца найтанчэйшы псіхалагічны аналіз. Мая ж навішая метадыка заключаецца

ту ў пекла ўсіх чыста людзей, а сама, падняўшы хвост дудой, у ноевым адзіноцтве плыць да Лысай гары, як да Арарата. Пярун нават пагражаюча грымнуў адпаведнымі вершамі. І пракаменціраваў іх: «Бог кліча народы да міру, да любові, дараваць правіны нават ворагу, а я ў сваім вершы прашу сеяць град на галовы. Ці бог на гэта дасць дазвол?»

Рэдакцыя часопіса дыпламатычна ўхілілася ад станоўчага адказу на пытанне, аднак шчыра падзякавала А. Перуну за яго д'ябальскія штучкі. Што датычыць добрай бабкі Матруны, то яна, даведзеўшыся пра богапраціўнае пісанне, зрабіла кароткую заяву: «Во, чэрці лязатыя!»

Талмуд вучыць, што рука руку мые, а чорт чорту спадае. Менавіта ў святле гэтых заканамернасцей трэба разглядаць разважання часопіса наконт дзейнасці беларускіх паліцаў у гады мінулай вайны, якія дапамагалі фашыстам забіваць нявінных людзей, душыць і паліць дзяцей, расстрэльваць і гвалціць жанчын.

«Божым шляхам» піша: «Быўшы нямецкімі паліцыянтам прыпісвалі незвычайныя жорсткасці да цывільнага насельніцтва...» Падкрэсліваю: прыпісвалі — жорсткасцей не было, іх выдумалі камуністы. У час вайны на Беларусі была ціш, глады і боская благадаць, і гэтую ціш аберагалі анёлі-паліцаі. Паколькі ж сярод анёлаў здараюцца і «збунтаваныя», то часопіс міласціва дапускае: «Мы далёкія ад таго, каб браць у абарону кожнага паліцыянта, магчыма, былі сярод іх злачынцы...» Магчыма а — можа, адзін-два, ад сілы дзесятак. «Магчыма, былі сярод іх злачынцы, якія заслужылі на кару, але не на кару смерці, якая пераважна не таеуецца да злачынцаў у цывілізаваным свеце». Выходзіць, што паліцаў — дзетазабойцаў трэба было адправіць для адпачынку на курорты. А калі мы з імі не цацкаліся, то мы — варвары. І таму ў яго прэасвяшчэнства Язэпа Германовіча ліуюцца горкія слёзы спагады да крыважэрных паліцаў.

«Як лук, напружваюць свой язык для хлусні, хітраць да знемажэння, язык іх гаворыць каварна» (Іярэмія, 9; 3, 5, 8), — так ацэньвае святое пісанне Германовічаву пісаніну. А набожная бабка Матруна порстка хрысціца і шэпча: «Згінь-прападзі, насланне».

Калі б прарок Іярэмія заявіўся да нас цяпер, ён параўнаў бы Язэпаў язык не з дапатопным лукам, а з радыё-

святыя, а хто чэрці. Усё пераблыталася, усё змяшалася ў «вольным свеце».

Змяшалася ўсё да д'ябла і ў галовах нацыяналістычных беларускіх «святароў». Прарочыцца яны ў часопісе: «Прадбачыцца канец свету, бо вайной пагражаюць капіталізм і камунізм». Калі параўнаць капіталізм з бандытам, на сумленні якога дзве сусветныя вайны і незлічона колькасць злачынстваў супраць в'етнамцаў, карэйцаў, арабаў, афрыканцаў, чылійцаў, ірландцаў, а камунізм — з чалавекам, які яшчэ мала жыве, але ўвесь час бароніцца ад бандытызму сам і абараняе іншых, то словы часопіса акажуцца лжэпрароцтвам.

Адступілася ад састарэлых «святароў» багіня мудрасці Хохма. Адабрала ў іх розум, пакінуўшы злосьце і хітраць — тое, што падуладна не ёй, а Самалі і Мефістофелю. Толькі гэтым можна растлумачыць заяву ксяндза з Ватыкана: «Ад тэхнікі ў час апошняй вайны загінула ажно 78 мільёнаў чалавека». Не ад таго, што па Еўропе карычневай чумой разпоўзся фашызм, не па той прычыне, што гітлераўцы са словамі «Gott mit uns» кідалі ў крэматорыі, як у прорву, мільёны ахвяр, а ад... тэхнікі. Маўляў, яна сама паліла і страляла, а не людзі, што з яе дапамогай нападлі, палілі, разбуралі.

Пачуўшы аб такой хітрай рэабілітацыі фашызму, Гітлер у пекле задаволена ўсміхаецца ў свае падсмаленыя вускі, чэрці, спасылаючыся на энергетычны крызіс, адразу збаўляюць тэмпературу пад яго катлом, а ватыканская радыёстанцыя тым часам заканчвае перадачу: «Ляўдэтур Езус Хрыстус!»

Дык хто такія чэрці?

Чэрці, удакладняю я Тамашову фармуліроўку, гэта збунтаваныя каталіцкія «святары» ў маскіровачных сутанях, якія ненавідзяць людзей, стараюцца бунтаваць іх няпраўдай і ашуканствам, паклёпнічаюць і хлусяць, хаваючы свае хвасты і рогі ў густым рэлігійным тумане. Прыстанішча іх не ў пекле, а ў лонданскім часопісе «Божым шляхам» і ў беларускай секцыі радыёстанцыі Ватыкана. Завуць іх Леў-Мастэма Гарошка, Чэспаў-Самал Сіповіч, Язэп-Мавет Германовіч, Тамаш-Ааззел Падзява. Як казаў мудры, што том Талмуда, рэбе Іерахмель бен Хацкель, які пісаў мілагучныя вершы «па-гэбрайску», Сатана надзеў сутану, прыляцеў да Ватыкану, і з чартоўскім проста

спрытам стаў святым архімандрытам. Аміні!



Віцебск. Вуліца Леніна.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

БІТВА ЗА БЕЛАРУСЬ

[Заканчэнне. Пачатак
на 5-й стар.]

групе адбіць контратаку фашыстаў і разам з падышоўшымі да пераправы артылерыстамі прыкрылі агнём пераправу асноўных сіл батальёна.

Пераправа асноўнай масы артылерыі і танкаў ажыццяўлялася пазашалонна: адна трэць перапраўлялася, а дзве трэці забяспечвалі сваім агнём замацаванне плацдармаў. Павіншаваўшы генерала Чысцякова з удалым пачаткам, я запатрабаваў паскорыць фарсіраванне Заходняй Дзвіны, пакуль праціўнік не апамятаўся. Затым я пераключыў сваю ўвагу на левафланговую 43-ю армію, якая 1-м і 60-м карпусамі наступала ў абход Віцебска. У акружэнні апынулася звыш пяці дывізіяў і мноства асобных часцей і падраздзяленняў 3-й нямецкай танкавай арміі.

— Таварыш камандуючы, — дакладваў генерал Белабародаў 25 ліпеня, — віцебскі «кацёл» мы з Люднікавым зачынілі.

Было зроблена ўсё магчымае, каб сарваць спробы праціўніка вырвацца з акружэння. Не больш чым двое сутак спатрэбілася часцям 43-й і 39-й армій для ліквідацыі праціўніка, акружанага ў раёне Віцебска.

Пасля паспяховага фарсіравання Заходняй Дзвіны і разгрому віцебскай групы праціўніка склаліся спрыяльныя ўмовы для развіцця наступлення і ізаляцыі групы арміі «Цэнтр» ад групы арміі «Поўнач». Камандарму 6-й гвардзейскай ставілася задача развіцця наступлення ў заходнім і паўночна-заходнім напрамках: галоўнымі сіламі — уздоўж Заходняй Дзвіны на Полацк, а часткай сіл — у агульным напрамку на Даўгаўпілс.

Захаваць высокі тэмп наступлення танкавых часцей ва ўмовах цяжкапраходнай мясцовасці дапамагалі жыхары. Калі танкавую часць затрымліваў магутны апорны пункт праціўніка, захапіць які з ходу не ўдавалася, то яго звычайна абыходзілі. У гэтай справе мясцовыя жыхары аказаліся неацэннымі памочнікамі. Былыя воіны 159-й танкавай брыгады ніколі не забудуць жыхарку Ветрынскага раёна Марыю Кошук, якая, нягледзячы на свой узрост (ёй у той час пайшоў ужо восьмы дзесятак), з радасцю ўзялася вывесці танкістаў у тыл праціўніка. Ідучы за слаўнай патрыёткай, яны хутка пераадолелі лясіста-балочысты ўчастак мясцовасці і перарэзалі дарогу адступаўшым варажым войскам. За актыўную дапамогу Савецкай Арміі М. Кошук была ўзнагароджана медалём «За баявыя заслугі».

У выніку шасцідзённых баёў 1-ы Прыбалтыйскі фронт прасунуўся наперад амаль на 90 кіламетраў. Пасляхова развіццём наступлення войскі 3-га Беларускага фронту, якія выйшлі к гэтай часу на подступы да Бягомля і Барысава, былі надзейна ахованы ад удараў з боку войск групы арміі «Поўнач».

У гэтай абстаноўцы Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандавання загадала войскам фронту галоўнымі сіламі працягваць наступленне ў заходнім напрамку, а часткай сіл ударыць на Полацк і авалодаць гэтай важнай апорнай базай групы арміі «Поўнач».

З ранняга 2 ліпеня нашы войскі перайшлі ў рашучую атаку. Да ранняга 4 ліпеня горад быў поўнасцю ачышчаны ад праціўніка.

К канцу 4 ліпеня ўсе бліжэйшыя аператыўныя рэзервы

праціўніка, якія знаходзіліся ў паласе наступлення войск 1-га Прыбалтыйскага фронту, былі перамацаны. Задачы, пастаўленыя фронту Стаўкай, нашы войскі поўнасцю і паспяхова выканалі. Мы рады былі гэтаму поспеху і з пачуццём глыбокага задавальнення падводзілі даволі значныя вынікі. За 12 дзён наступлення войскі фронту прайшлі з баямі да 180 кіламетраў. Было вызвалена звыш пяці тысяч населеных пунктаў, у тым ліку такія буйныя адміністрацыйныя цэнтры, як Віцебск, Полацк, Бешанковічы, Лепель, Глыбокае, Докшыцы, Дзісна. У ходзе наступлення знішчана 37 тысяч і ўзята ў палон 16 тысяч салдат і афіцэраў праціўніка.

Пасляховае правядзенне Віцебска-Полацкай аперацыі стварыла 1-му Прыбалтыйскаму фронту спрыяльныя ўмовы для вырашэння задачы на расчлянненне і поўную ізаляцыю адна ад адной груп фашысцкіх армій «Поўнач» і «Цэнтр».

Не менш мы радаваліся бліскучаму поспеху нашых Беларускіх франтоў. У 5 гадзін ранняга 3 ліпеня, пераадольваючы ўпарты супраціўленне праціўніка, 2-гі гвардзейскі Тацынскі танкавы корпус генерала А. Бурдзэйнага з 3-га Беларускага фронту ўварваўся ў Мінск з паўночнага ўсходу. Услед за ім да паўночнай часткі горада падышлі часткі 5-й гвардзейскай танкавай арміі маршала бранятанкавых войск П. Ротмістрава, а затым перадавыя атрады 11-й гвардзейскай і 31-й арміі. У сярэдзіне дня з паўднёвага ўсходу ў горад уступілі войскі 1-га Беларускага фронту пад камандаваннем генерала арміі К. Ракасоўскага. На ўсход ад Мінска была акружана і хутка капітулявала буйная групоўка праціўніка з усёй баявой тэхнікай. Яшчэ адзін грандыёзны «кацёл» наладзілі нашы доблесныя савецкія войскі гітлераўскім захопнікам. Тым, хто ў лістападзе 1941 года хацеў прайсці па Маскве, дзвялося зрабіць гэта ў якасці ваеннапалонных. Каля 58 тысяч гітлераўскіх салдат, афіцэраў і генералаў, узятых у палон у Беларусі, з ганьбай прайшлі па вуліцах нашай сталіцы ў павучэнне ўсім заваёўнікам.

Мне хацелася б адзначыць вялікі ўклад, унесены ў разгром праціўніка слаўнымі беларускімі партызанамі. Партызанскія брыгады, якія дзейнічалі ў паласе наступлення фронту, няспынна і з усё большай сілай наносілі ўдары па камунікацыях і рэзервах ворага. На чыгунцы і шашы Полацк — Дзвінск (Даўгаўпілс), Круляўшчызна — Паставы ў перыяд аперацыі шырока разгарнуліся дыверсійныя дзеянні партызанскіх груп. Па чыгунцы Круляўшчызна — Паставы партызаны поўнасцю спынілі рух больш чым на двое сутак.

Акрамя актыўных дыверсійных дзеянняў, партызаны вялі жорсткія баі з часцямі праціўніка, якія адступалі пад нашымі ўдарамі. Рашучымі дзеяннямі яны скоўвалі ў тыле варажыя гарнізоны, перашкаджаючы перамяшчэнню іх на фронт. Так, 29 чэрвеня на круляўшчызнаўскім напрамку партызанская брыгада Блахіна разграміла полк 201-й ахоўнай дывізіі фашыстаў. У гэтым баі гітлераўцы страцілі забітымі і параненымі да 400 салдат і афіцэраў.

Мы з удзячнасцю ўспамінаем подзвігі адважных беларускіх народных мсціўцаў, якія аказалі неацэнную дапамогу гераічнай Савецкай Арміі ў вызваленні Савецкай Беларусі.

Ні В ОДНУ эпоху не вознікала в мире столько сложных проблем, как теперь. Они затрагивают интересы и судьбы сотен миллионов людей во всех странах, на всех континентах. И только марксистско-ленинское учение в состоянии осмыслить и выразить всю глубину содержания и направления мировых процессов современного этапа исторического развития.

В наши дни марксизм-ленинизм прочно овладел сотнями миллионов сердец тру-

ется в общественной науке, в объективной истине, не зависящей от классовых предрассудков. Классовый подход, пролетарская партийность совпадают с научной объективностью.

Буржуазная идеология антинародна, антигуманна. Человечеконенавистничество, культ грубой силы, проповедь войны как последнего шанса «свободного мира», шовинизм и расизм — таково истинное лицо современной идеологии империализма. Основой основ, скрытой пружины ее является антикоммунизм.

к опыту создания новых общественных отношений, социальным структурам социалистического мира, к коммунистической идеологии. В капиталистических странах все большее число мыслящих людей интересуется вопросами о судьбах мира, о путях развития человечества, о закономерностях социальных преобразований. Идеи социализма и здесь завоевывают все более широкие слои рабочего класса, крестьянства, интеллигенции. Многие теперь предпочитают знако-

САМАЯ ВЛИЯТЕЛЬНАЯ ИДЕОЛОГИЯ

дящихся на всех континентах мира. Это историческая закономерность. Марксизм-ленинизм, открыв объективные законы общественного развития, показал человечеству путь избавления всех людей от социального неравенства, всех форм угнетения и эксплуатации.

Наиболее четко значение всепобеждающих идей Маркса определил В. И. Ленин. Он писал: «Учение Маркса всеильно, потому что оно верно». Ленин указывал, что «...социализм, будучи идеологией классовой борьбы пролетариата, подчиняется общим условиям возникновения, развития и упрочения идеологии, т. е. он основывается на всем материале человеческого знания, предполагает высокое развитие науки, требует научной работы...»

Великую силу марксизм-ленинизма признают ныне даже его ярые противники. «Нельзя отрицать того, что миллионы людей считают себя сторонниками мысли Маркса», — заявил один из наиболее известных современных буржуазных социологов Раймон Арон. Видный английский философ Бертран Рассел, когда его спросили: «Кто, по вашему мнению, в наше время является самым влиятельным философом?», ответил: «К сожалению, Карл Маркс».

Естественно, что, борясь против распространения марксистско-ленинского учения, буржуазия прибегает к различным методам. Она в то же время объективно нуждается в иллюзиях и сознательно пытается насаждать их с целью защиты и укрепления капиталистического строя. Поэтому создается целая система идеологических мифов, скрывающих подлинный смысл ее намерений. Рабочий класс, напротив, нуждается в общественной науке, не зависящей от классовых предрассудков. Классовый подход, пролетарская партийность совпадают с научной объективностью.

Таим образом, сила и непобедимость коммунистической идеологии заключается в том, что она отражает объективные законы развития общества, жизненные интересы трудящихся, способствует осуществлению принципа: «Все для человека, все для его блага».

Величайшая жизнеспособность марксизма проявилась в решающий момент человеческой истории — в условиях первой в мире победоносной социалистической революции.

«Но еще больший триумф, — подчеркивал Ленин, — принесет марксизму, как учению пролетариата, грядущая историческая эпоха».

По мере того как шли годы и Советская страна крепла, притягательная сила ее примера все больше возрастала. Все это не могло не оказывать самого глубокого воздействия на умы трудящихся во всем мире. Сложившаяся после второй мировой войны мировая система социализма, победа революции на Кубе — первой социалистической революции в Западном полушарии — создали объективные предпосылки для еще более широкого распространения марксизм-ленинизма. Наряду с СССР марксизм стал господствующей идеологией в странах, вставших на путь социалистических преобразований.

На новом этапе современной эпохи успехи и положительный опыт СССР и других социалистических стран вызвали повышенный интерес трудящихся всего мира к опыту создания новых общественных отношений, социальным структурам социалистического мира, к коммунистической идеологии. В капиталистических странах все большее число мыслящих людей интересуется вопросами о судьбах мира, о путях развития человечества, о закономерностях социальных преобразований. Идеи социализма и здесь завоевывают все более широкие слои рабочего класса, крестьянства, интеллигенции. Многие теперь предпочитают знакомиться с марксизмом по первоисточникам, а не по пересказам различных «марксологов» и «советологов».

Произведения Маркса и Ленина являются самыми распространенными в мире. По числу переводов на иностранные языки в последние годы на первом месте стоят произведения В. И. Ленина, изданные на 117 языках народов мира в 50 странах.

Марксизм-ленинизм стал движением нашей эпохи. Не признать этого факта уже не могут и враги марксизма. Так, авторы сборника «Анатомия антикоммунизма», вышедшего в США, призывают читателей «по-новому взглянуть на коммунизм». «Начав всего-навсего с идеи и горстки ее приверженцев, — отмечает в сборнике, — коммунизм превратился в силу, которая объединяет сейчас более одной трети всего человечества». Подчеркивая эту же мысль, буржуазный философ Лакруа писал: «Марксизм живет в сердцах и думах миллионов людей и является самым важным социальным движением эпохи».

Итог борьбы двух идеологий predetermined историей. В мире нет сил, которые могли бы возобладать над идеями научного коммунизма, выражающими коренные интересы рабочего класса — наиболее революционной, творческой и созидательной силы человечества. С каждой новой ступенью общественного прогресса все больше и больше людей будут убеждаться в правоте и неодолимой силе марксистско-ленинской идеологии, освещающей человечеству путь к его светлому будущему — коммунизму.

Алексей ЛОГACHEВ,
доктор философских наук.



Разьба па дрэве — даўняе захапленне мінчаніна Аляксандра Сярэнкі. Ён удзельнік рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставак. Многія яго вырабы набылі музеі Беларусі, Украіны, РСФСР. Увесь інструмент Аляксандра Ільіча самаробны, а ў яго больш за сто разоў. Ён іх сам выкоўвае, загартоўвае і заточвае.
НА ЗДЫМКУ: Аляксандр СЯРЭНКА за работай.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

Толькі адгрымела над нашай рэспублікай ваеннае ліхалецце, на адной з ускраін беларускай сталіцы, на месцы векавога лесу, пачалося ўзвядзенне будучага волата айчыннага трактарбудавання — Мінскага трактарнага завода.

Быў арганізаваны выпуск заводскай газеты. Натхнёная праца нараджала ўзнёслыя думкі. У 1949 годзе на старонках шматтыражкі былі надрукаваны першыя вершы рабочых паэтаў. Неўзабаве стварылася літаб'яднанне. Пачаў пісаць і друкаваць свае вершы счэпшык вагонаў чыгуначнага цэха Іван Бурсаў. Цяпер І. Бурсаў — вядомы паэт.

«Другое дыханне» літаб'яднанне набыло ў 50-я гады, калі прыйшлі сюды тэхнік аддзела галоўнага канструктара Тамара Пяркоўская, інжынер аддзела тэхнічнай інфармацыі Іван Тамбоўцаў, работніца кнігагандлю Святлана Каробкіна, зваршчык механічнага цэха № 2 Гаўрыла Гарайнаў і іншыя.

Мы рэгулярна, штомесяц, у трэцюю сераду, збіраемся на пасяджэнні, на якіх абмяркоўваем новыя творы сваіх сяброў. Штомесяц выдаём літстаронкі, выступаем на вечарах пазіі, запрашаем да сябе пісьменнікаў і паэтаў. Літаратурным кансультантам аб'яднання з'яўляецца паэт Анатоль Вярцінскі.

Апошнім часам у літаб'яднанне ўліліся маладыя здольныя рабочыя завода — токары Уладзімір Рамезаў, Уладзімір Глушакоў, фармоўшчык ліцейнага цэха Віктар Качура. Першыя два паспяхова спрабуюць сілы ў пазіі, а Віктар Качура піша апавяданні.

Нядаўна літаратурнае аб'яднанне пры газеце «Трактар» адзначыла свой 25-гадовы юбілей.

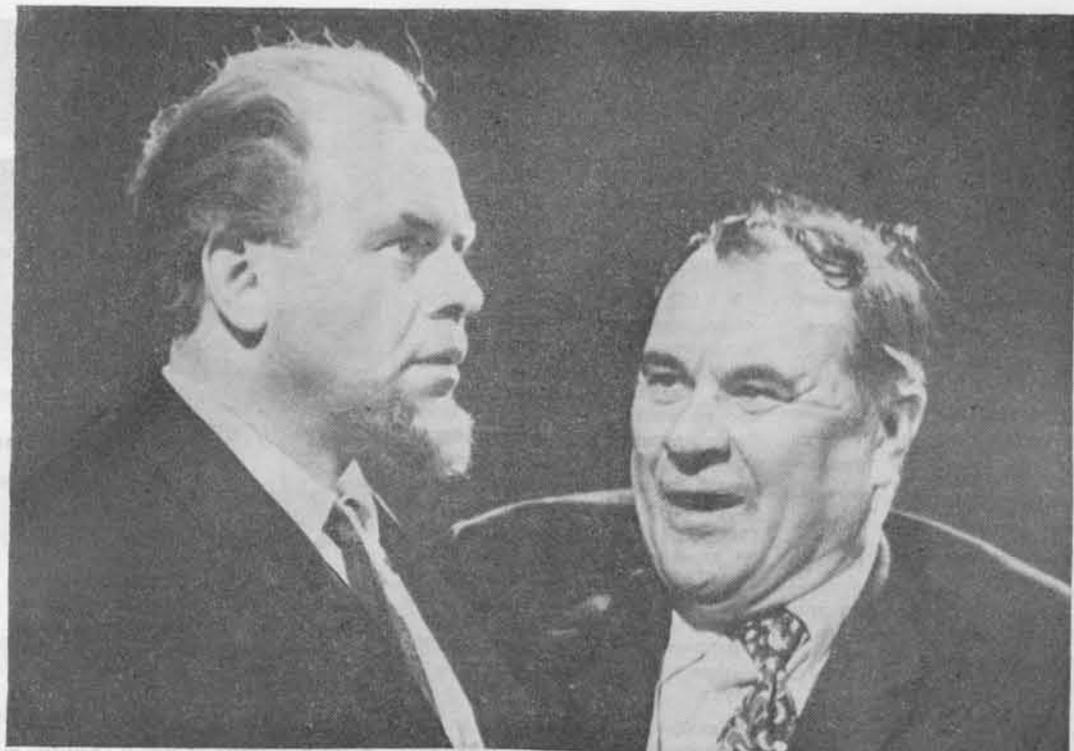
М. ВЯРШЫНІН,
старшы інжынер Мінскага трактарнага завода,
старшыня заводскага літаратурнага аб'яднання.



На сямі аддзяленнях Маладзечанскага музычнага вучылішча, якое рыхтуе спецыялістаў для музычных школ і дамоў культуры, займаюцца каля 1 000 юнакоў і дзяўчат.

НА ЗДЫМКУ: выкладчыца Ралія СІЛЬВЕСТРАВА вядзе заняткі па класу фартэпіяна з першакурсніцай Таняй ГАЎРЫЛІК.

Фота П. НАВАТАРАВА.



Беларускі дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы паставіў новую п'есу старэйшага беларускага драматурга Кандрата Крапівы, дзевятую па ліку на сцэне купалаўцаў.

Сюжэт фантастычнай камеды «Брама неўміручасці» сапраўды фантастычны. Вучоны Дабрыян вынаходзіць эліксір бессмяротнасці. Але па розных прычынах толькі нямногія могуць атрымаць цудадзейны эліксір і ва ўсякім разе не дармаеды, хапугі, кар'ерысты і прыстасаванцы. А яны гатовыя на ўсё, каб хоць як праціснуцца праз браму неўміручасці. Трагікамічная сітуацыя выдатна выкрывае адмоўныя рысы чалавечых характараў.

Спектакль паставіў галоўны рэжысёр тэатра В. Раеўскі, мастак — Б. Герлаван, музыка С. Картэса.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Брама неўміручасці». Дабрыян (злева) — заслужаны артыст БССР Павел ДУБАШЫНСКІ, КАРАЎКІН — народны артыст СССР Здзіслаў СТОМА. Фота В. САШЫНА.

З ТОЙ ПАРЫ ТАМ ПЕСНЯРОЎ — НІБЫТА МАКУ...

От жа гэты Кірыла Тураўскі, які скардзіўся: «Мы же нищии есмь словом и мутни умом; не имущи огня святого духа на сложение душеполезных словес». Такое было сказана 800 год назад. А той жа Кірыла Тураўскі любіў у свой час чытаць Яфрэма Сірына, які таксама быў незадаволены: «Дзе мудрацы, што напісалі кнігі і пісанніямі сваімі напоўнілі свет? Дзе тыя, каторыя дзівілі свет словам і творамі, аварожвалі сваімі думамі?» А гэта было сказана аж 1 600 год назад.

Перагорнем некаторыя сённяшнія літаратурныя выданні — і не-не ды і знойдзем скептычнае слоўца. Толькі гэта, мусіць, болей ад традыцыі, чым ад сапраўднага аналізу сённяшняга стану, у прыватнасці, беларускай пазіі. Услухайцеся, што піша пра гэта паэт:

...Ёсць яшчэ адзін куточак запаветны,
Дзе растуць, нібы грыбы, здаўна паэты.

Там зязюлямі завуцца ўсё кукушкі,
Гэтым краем з Кішынёва ехаў Пушкін.

Там прыгонных шмат паэтаў замарылі,
Там Міцкевіч загахаўся у Марылю.

І Тарас у Пецярбург ішоў праз слёзы,
На яго шляху журыліся бярозы...

З той пары там песняроў — нібыта маку,
Аж статыстыка дае ў падліка маху...

Дазвольце з нагоды прывесці і словы крытыка: «З глыбінь народнага жыцця бялюць крыніцы нашай літаратуры. Няма года, каб зноў і зноў не з'яўляліся ў ёй новыя творы, новыя імёны. Асабліва хочацца падкрэсліць, што такога шматлікага папаўнення, як у апошні час, наша пазіія, па сутнасці, не ведала з часоў «Маладняка» — першых паслярэвалюцыйных гадоў».

Таму давайце ўслед за народным паэтам Беларусі П. Панчанкам і прафесарам БДУ доктарам філалагічных навук А. Лойкам паспрабуем хаця б з большага прыгадаць імёны гэтых «песняроў».

Сёння ўжо не называюць маладымі Р. Барадуліна, Г. Бураўкіна, Д. Бічэль, Загнетаву, В. Вярбу, А. Вярцінскага, А. Наўроцкага, У. Паўлава, Р. Тармолу... Яны — сталыя. Маладымі яшчэ лічацца М. Малаўка, Х. Чэрня, а таксама Р. Семашкевіч, К. Камейша, Н. Тулупава, М. Дукса, М. Федзюковіч, Ю. Голуб, А. Разанаў, Ж. Янішчыц, В. Іпатава, Г. Каржанеўская, В. Коўтун, М. Губернатары.

ТАМ, ДЗЕ СВІЦЯЗЬ, ТАМ, ДЗЕ ПРЫПЯЦЬ, ДЗЕ ЯСЕЛЬДА...

Вось як піша, напрыклад, Галіна Каржанеўская ў вершы пра капіталістычны свет:

Я з гэтым жыццём не змагла б
прымырыцца —
ні з рабскай пакорай, ні з бруднай ідэяй.
Я нашай, я новай зямлі прадстаўніца,
дзе ўзрошчана праўда святлом
і надзеяй.

Веку, Радзіме, Праўдзе прывячаюць сваю працу нашы маладыя паэты. Сардэчнасць і духоўная цеплыня, увага да сучасніка, адчуванне лёсу Бацькаўшчыны, неадкладных духоўных патрэб народа, героіка гісторыі — вось чым жывуць іх вершы. Адметны ўзровень паэтычнай культуры, непарыўны рост грамадзянскай актыўнасці, высокай ідэйнасці зазначаюць у творчасці маладых даследчыкі літаратуры.

Ды нашым маладым талентам з неба

зоркі самі не падаюць, жыццёвую сталасць, вопыт ім прыносяць праца. Адметна тое, што маладыя паэты знаходзяцца штодзённа ў віры падзей, сярод працоўных людзей нашай рэспублікі. Вось некалькі прыкладаў з Віцебшчыны. Алег Салтук — журналіст, Сяргей Законнікаў — сакратар райкома камсамола, Міхась Губернатары, Анатоль Канапелька — настаўнікі...

Некалькі слоў хочацца сказаць пра паэтэсу Ніну Мацяш з Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Яна нарадзілася там, дзе на месцы вёскі Нівы стаіць зараз горад Белаазёрск — адзін з энергетычных цэнтраў рэспублікі. У 1970 годзе ў Ніны Мацяш выйшла першая кніга вершаў, сёлета яна парадавала чытачоў другім зборнікам. Дзяўчына адолела цяжкую хваробу, ёй хапіла сілы здаць экстернам экзамены і закончыць Мінскі

КРАЙ ПАЭТАЎ

дзяржаўны інстытут замежных моў. І вось Ніна зноў дома, перакладае з французскай, нямецкай, польскай моў, піша жыццялюбівыя, шчырыя вершы. Вера Вярба так гаворыць пра сваю сяброўку: «І ў вершах, і ў размове з ёй не перастаеш здзіўляцца глыбокай інтэлектуальнасці, унутранай культуры, па-народнаму мудраму асэнсаванню складаных жыццёвых з'яў. Яна знаходзіць псіхалагічна тонкія штрыхі, па-філасофску заглыбляецца ў сэнс жыццёвых праў...»

Крэда паэтэсы —

І ўсё-ткі, што ні новы дзень,
То сэрца — поўнае гарэння!
Усё глыбей сярод людзей
Маё жывучае карэнне.

Вось такім выглядае вобраз паэтэсы, адной з дзясяткаў маладых талентаў рэспублікі.

ТАМУ І КРЫТЫКІ ВЯДУЦЬ СЯБЕ ПРЫСТОЙНА

«Самае істотнае ў сучасныя дні нашай пазіі — яе паглыбленне ў сацыяльна-палітычныя, гістарычна-этапныя заканамернасці жыцця. Усім сваім розумам, хваляваннем яна імкнецца быць з чалавекам, дапамагаць яму ў стваральнай працы, у духоўным росце, у пераадоленні ўсіх перашкод на вялікім шляху да заповітай мары». Гэтыя словы А. Лойкі поўнасцю датычаць і творчасці самых маладых прадстаўнікоў нашай літаратуры. Ёсць у іх «агонь» і «дух» Кірылы Тураўскага, або, як мы сёння кажам, грамадзянскасці. Аналізуючы верш за вершам кагорты маладых, можна запрывмеціць, як пад уздзеяннем старэйшага пакалення, вопытных, смелых настаўнікаў, самой літаратурнай атмасферы паступова знікаюць у маладых былая кволасць парываў, непераканаўчасць праграмы. Да аўтара прыходзіць разуменне, дзеля чаго ён заявіў аб сабе: ён прыйшоў, каб голасна, смела, адкрыта, вочы ў вочы выказаць свой грамадзянскі доўг. Маладыя людзі вучацца задзірыста, у самым добрым значэнні гэтага слова, умешвацца ў падзеі.

Усякая добрая справа патрабуе працягу ў людзях, ідэях. Здавен-даўна бацька вучыў сына весці плуг, круціць ганчарны круг, каваць адмысловыя рэчы. Сёння — патрэбы іншыя. Але маладыя працягваюць вучыцца ў старэйшых — родным песням, векавой гаспадарчай мудрасці, добрым, разумным звычаям, а перад усім — сакавітай жыццядзейснай мове продкаў з усім багаццем прымавак і выслоўяў. І не блага, калі пачынаючы паэт ходзіць у падмайстрах у такіх настаўнікаў, як М. Танк, П. Панчанка, А. Пысін, А. Вялюгін, Р. Барадулін, не гаворачы ўжо пра Я. Купалу, Я. Коласа, М. Багдановіча...

Таму і вядомая наша зямля як край, «дзе растуць, нібы грыбы, здаўна паэты». Гэта праўда. Значыць, добрая была «грыбніца», не вырадзілася па сённяшні дзень, не прападзе яна і ў часе наступным.

Паэт — гэта першы. Яму належыць адкрыць прыгожы, справядлівага, той неабходнасці, якая чакаецца, але яшчэ не існуе сярод нас. Ён першы, хто становіцца барацьбітом у наступе грамадства да новага, рэвалюцыйнага. І добра, што маладых літаратараў у нас па-сяброўску падтрымліваюць, ім добрабычліва раяць, іх цярдліва вучаць. Для прыкладу спашлюся на выдадзены нядаўна зборнік крытычных артыкулаў, які называецца «На стрыжні часу». У артыкуле І. Навуменкі гаворыцца пра «неба высокага ідэалу» ў пазіі П. Броўкі, А. Куляшова, М. Танка, П. Панчанкі. Тут жа — нататкі В. Бечыка аб пазіі А. Куляшова. Змястоўнасць пазіі, традыцыі грамадзянскасці даследуе В. Зуёнак. А адзін з артыкулаў — «Пачынаецца ўсё з любові...» Д. Бугаёва — спецыяльна прысвечаны творчасці маладой нашай паэтэсы Жэні Янішчыц. І зусім справядліва піша ў гэтай жа кнізе Р. Семашкевіч: «...Ніводзін з маладых паэтаў не можа паскардзіцца, што крытыка не давала ацэнкі яго творчасці».

А колькі новых імён назваў у нататках аб сённяшняй маладой пазіі У. Гніламёдаў: У. Скарынін, У. Карызна, В. Ракаў, Л. Дайнека, У. Дзюба, М. Шаўчонак... У рэспубліканскім друку ўжо заявілі пра сябе В. Мамоўка, У. Някляеў, Б. Беліжанка, В. Пілецкая, Л. Русілка, Н. Загорская, І. Лашутка, У. Кунцэвіч. Пройдзе год-два, і я ўпэўнены, што іх прозвішчы будуць называць не толькі вась у такім афіцыйным пераліку.

Галоўны рэдактар выдавецтва «Мастацкая літаратура» А. Кудравец гаворыць, што ў гэтым годзе серыя «Першая кніга паэта» выходзіць у новым афармленні. Павялічыўся і памер саміх кніжак. Цяпер яны будуць у два друкаваныя аркушы. Гэта дазволіць аўтару больш «паказаць» сябе, а чытачу атрымаць лепшую магчымасць пазнаёміцца з ім. Сярод дэбютантаў 1974 года А. Кудравец называе Т. Бондар, Р. Баравікову, Г. Дзмітрыева, В. Жуковіча.

Са стварэннем спецыялізаванага выдавецтва пашырылася магчымасць выпуску кнігі па крытыцы, літаратуразнаўству. Вось канкрэтныя правыя турбот пра жыхароў «краю паэтаў». Менавіта гэтай змене і прысвяціў свой верш Ніл Гілевіч. Ён паэтызуе невычэрпнасць глыбінь народнага жыцця, савецкага ладу:

Спявайце, юныя паэты!
Спяліце ў бурях пацуды
Неўтаймаваны боль планеты,
Непераможны крык жыцця!
Магчыма, вам яказз і здзейсніць
Дзядоў вялікіх завет:
Узняцца так на крылах песні,
Каб чуў і бачыў цэлы свет!..

Сяргей ПАНІЗНІК.

БЫЦЦАМ КАЗКА НА ЯВЕ

На 45-м кіламетры маляўнічай Прыморскай шашы, што пралягла ад Ленінграда па беразе Фінскага заліва, аўтобус спыняецца ля гасцінна расчыненай брамкі ў невысокім плоце. Побач яркая шыльда—«Пенаты».

Паводле вераванняў старажытных рымлян, пенаты—хатнія багі, заступнікі дома і сям'і, а з лёгкай рукі Рэпіна, назваўшага так сваю сядзібу, гэту назву атрымаў невялікі ўчастак на беразе Фінскага заліва.

Для таго, каб запушчаная, зараслая хмызняком і дрэвамі зямля ператварылася ў своеасаблівы парк са сцежкамі, альтанкамі, сажалкамі, каб яна стала «Пенатамі», патрэбна была

фантазія мастака. Усё тут рабілася па задуме і пад наглядом Рэпіна, а многія і яго ўласнымі рукамі.

На дзіва маляўніча ўпісан у навакольную прыроду дом. Вялікія вокны і веранды, разныя ўпрыгажэнні і зашклёныя скаты даху робяць яго лёгкім, паветраным і нават празрыстым. Глядзіш на яго з розных месцаў, і ўсякі раз ён па-новаму спалучаецца з прыродай: з аднаго боку—гэта прасторны двухпавярховы будынак, з другога—сапраўды казачны церамак.

У гады вайны фашысты пакінулі на месцы «Пенат» папалішча. У 1944 годзе, калі наша краіна ўрачыста адзначала стагоддзе з дня нараджэння І. Рэ-

піна, Савецкі ўрад прыняў рашэнне аб аднаўленні «Пенат» як помніка рускай культуры, а ў 1949 годзе пасёлак Куоккала, дзе яны размешчаны, быў перайменаван у Рэпіна.

У 1962 годзе «Пенаты» сустрэлі наведвальнікаў у сваім першапачатковым выглядзе—такімі, якімі былі ў 1905—1907 гадах. Тут і цяпер увесь час не пакідае адчування, што Рэпін недзе блізка, а ты проста крыху спазняешся. Заходзіш у дом, і быццам толькі перад табой мастак вярнуўся з саду, паставіў у кут рыдлёўку, павесіў на вешалку накідку і капялюш і выйшаў з пярэдняга пакою. Магчыма, у кабінет? На п'ямым вышым стале—папка для папер, партфель, павелічальнае шкло і іншыя рэчы, якімі ён карыстаўся.

Усюды нябачна адчуваеш яго прысутнасць. На зімняй верандзе на станку для лепкі—бюст Льва Мікалаевіча Талстога, выкананы Рэпіным. У гасцінай, як і раней, стаіць раяль. Тут збіраліся шматлікія госці, бывалі Стасаў, Горкі, Паўлаў, Бехцераў, Маякоўскі, Ясенін, Чукоўскі. І, вядома ж, у зімняй майстэрні, што займае больш як палавіну другога паверха. Тут мастак праводзіў многа часу. «Раніцай, зараз жа пасля снедання, — успамінаў Чукоўскі, — Рэпін спяшаўся ў майстэрню і там літаральна мучыў сябе творчасцю».

Пералічаныя мемарыяльныя пакоі складаюць асноўную частку экспазіцыі дома Рэпіна. Большасць экспанатаў, якімі яны абстаўлены, — сапраўдныя рэчы мастака. Іх удалося выратаваць ад разграблення і знішчэння фашыстамі. Тут больш за сто арыгіналаў работ Рэпіна і яго вучняў.

Другую частку экспазіцыі музея-сядзібы складаюць фотарэпрадукцыі буйнейшых твораў мастака, дакументальныя матэрыялы, пісьмы, альбомы, размешчаныя ў асобных пакоях. Тут і дакументы, якія асвятляюць апошнія гады жыцця Рэпіна. У 1917 годзе ён разам з «Пенатамі» аказаўся адарваным ад Савецкай Расіі і, востра адчуваючы адзіноцтва, радаваўся кожнай вестцы з Радзімы. На стэндах музея кнігі, прысланыя



па яго просьбе з Савецкага Саюза: творы У. І. Леніна, А. Луначарскага, навінкі мастацкай літаратуры.

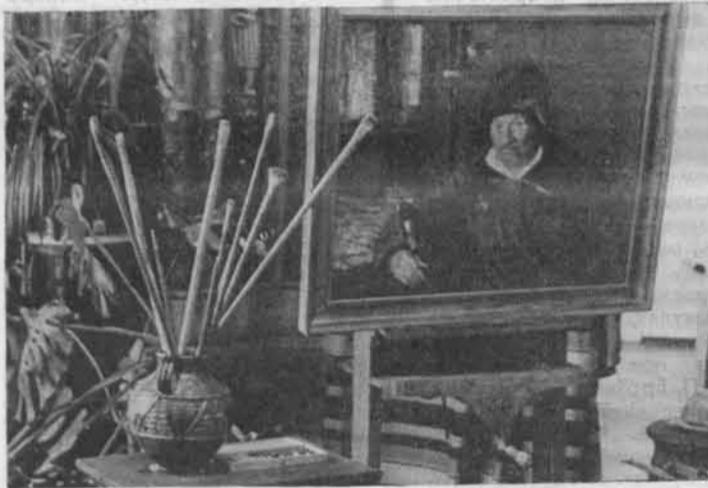
Рэпін марыў, каб «Пенаты» і пасля яго смерці прыцягвалі аматараў мастацтва. Воля яго была выканана толькі ў 1940 годзе, калі Карэльскі перашыёк быў вернуты Расіі і «Пенаты» сталі мемарыяльным музеем, месцам паломніцтва паклоннікаў рэпінскага таленту.

Сярод іх не рэдкія госці і з Беларусі, дзе Рэпін неаднойчы адпачываў летам у набытым ім у 1892 годзе маёнтку Здраўнёва, пад Віцебскам.

У першыя гады ў пісьмах сваіх з Беларусі ён пісаў: «...Працую тут мала—толькі эскізы, нават эцюдаў не пачынаў яшчэ...» Але ў гэты час ён вельмі многа працуе па добраўпарадкаванню маёнтка. «Прыгожаныкі куточак, толькі страшэнна не ўладкаваны...»—пісаў ён у адным з пісьмаў. У 1895 годзе Рэпін паведамляў ужо, што сярдзіба «...хаця і не зусім, усё ж уладкавана настолькі, што можна будзе, забыўшы матэрыяльны бок, папрацаваць для мастацтва...». У Здраўнёве сярод іншых работ Рэпіным напісана «Мясечная ноч», якая экспануецца ў мастацкім музеі Мінска.

«Пенаты» пакідаюць уражанне, што сустрэча з мастаком адбылася, бо тут ва ўсім ён—«...Сада яркаго хазяіна, Богатырь своей усадьбы», як сказаў пра Рэпіна ў прысвячэнні яго сямідзесяцігоддзю Сяргей Гарадзеці.

А. ЛАРЫН.
НА ЗДЫМКАХ: дом Рэпіна ў «Пенатах»; у майстэрні. Фота аўтара.



ПІШУЦЬ БІЯГРАФІЮ ПУШЧЫ

Экспедыцыя выкладчыкаў і студэнтаў біялагічнага факультэта БДУ імя Леніна выехала ў Налібоцкую пушчу для вывучэння расліннага свету. Па свай прыродных багаццяў стаіць у адным радзе з такім вядомым лясным масівам, як Белавежская пушча. Вывучэнне флоры пушчы, гэтага унікальнага прыроднага комплексу, на якога прадугледжваецца стварэнне запаведнай гадаркі, мае вялікую навуковую і практычную значнасць.

Папярэдні аналіз, праведзены ў мінулыя гады, паказаў, што ў пушчы жывуць прадстаўнікі 88 сямействаў і 322 родаў раслін. Налічваецца 18 відаў дрэў, амаль 40 — хмызнякоў і паўхмызнякоў, некалькі соцень шматгадовых траў.

Вывяўлены рэдкія для Беларусі расліны. Сярод іх прырэсна еўрапейская, кураслеп лясны, метложок цыбульны, айсяніца баравікаватая. На ўлік узятая 28 відаў рэдкіх раслін.

КОЛЬКІ ЗВЯРОУ У БЕЛАРУСІ!

Гэтае пытанне цікавіць многіх. Адкажам каротка: у 1973 годзе ласей было 21 тысячча, дзікоў — 24 тысячча, казуль — 10 тысячча, зайцоў русакоў — 378 тысячча і белаякоў — 159 тысячча. Харчовая тэрна, што колькасць звароў у лясх рэспублікі штогод павялічваецца. Так, у галоўе ласей вырасла на 3 тысяччы, дзікоў — на 10 тысячча, зайцоў больш чым на 100 тысячча. У гэтым вялікай заслуга Беларускага варыства паляўнічых, якія клапаціцца аб захаванні прымяжэнні мясцовай фаўны.

ГРЫБЫ ПАЙШЛИ...

Пасля цёплых дажджоў у лясх Беларусі з'явіліся грыбы. У мінулыя выхадныя дні тысячы мінчан, жыхароў іншых гарадоў і вёсак накіраваліся ў свае лясныя б'імыя ерыбныя мясціны. Многія з іх вярнуліся з поўнымі кошыкамі падбаравікаў, падасінавікаў, маслят, баравікоў і іншых грыбоў, таксама не засталіся ў крыўдзе: прагулялі на цудоўнаму летняму свежым — выдатны адпачынак.

ВАС ШУКАЮЦЬ СВАЯКІ І ЧАКАЮЦЬ

Сідараў Сцяпан Фёдаравіч шукае брата **СІДАРАВА Івана Фёдаравіча**, 1926 года нараджэння, з вёскі Чартоўшчына (цяпер Сонечная) Горацкага раёна, якога ў 1944 годзе акупанты забралі на работы ў Германію.

Ён жа, Сідараў Сцяпан Фёдаравіч, шукае свайго дваюраднага брата **МАРКАЧОВА Канстанціна Іванавіча**, які нарадзіўся ў 1925 годзе ў вёсцы Чартоўшчына Горацкага раёна і ў час вайны быў вывезен у Германію. У 1945 годзе ад Маркачова К. І. прыйшло пісьмо з Францыі. Больш вестак ад яго не было.

Усіх, хто ведае што-небудзь пра лёс гэтых людзей, просім паведаміць у рэдакцыю ці самому Сідараву С. Ф. па адрасу: г. Горкі, вул. Інтэрнацыянальная, 44, кв. 21.

Браніслава Верашчака шукае свайго сына **Часлава ТАМАШЭУСКАГА**, ад якога ўжо больш як пяць гадоў няма вестак. Ч. Тамашэўскі пасля вайны жыў у Злучаных Штатах па адрасу: 12 Mich. 3453 Edwin, Detroit, USA.

Калі хто ведае што-небудзь пра лёс Ч. Тамашэўскага, просім паведаміць яго маці, Браніславе Верашчака, па адрасу: БССР, Віцебская вобл., п/а Міёры, в. Гірыяты.

Сямёнава Алена Ціханаўна (дзявочае прозвішча Круголь) шукае сваіх братоў **КРУГОЛЯ Яўгена Ціханавіча** (1910 года нараджэння) і **КРУГОЛЯ Мікалая Ціханавіча**. Просім напісаць па адрасу: БССР, Гомельская вобл., г. Светлагорск-4, пас. Светач, вул. Агранамічная, 4.



Першыя грыбы. Фота М. КАРЖУЕВА.

ГУМАР

— Сэр, вы абразілі майго сябра, абазваўшы яго клопам! Ён выклікае вас на дуэль. Якую зброю вы выбераце?
— ДДТ.

— Сінёр капітан, дазвольце далажыць: наш камандзір аддзялення зной п'яны!
— Адкуль ты ведаеш?
— Ён зной голиць сваё люстэрка.

Муж і жонка ўспамінаюць мінулае.
— Ах, дарэгі, ці помніш ты

як мы пазнаёмліліся? Тады яшчэ здарылася моцная паводка...
— Так, дарэга, гэта было вялікае няшчасце!

— Два англічаніны п'юць віскі і размаўляюць:
— Мінулай ноччу мне сніўся цудоўны сон: я катаўся на лодцы з Клаудзіяй Кардынале, — гаворыць адзін.
— Ну і як? — цікаўна пытаецца другі.
— Гэта было захапляюча! Я злавіў трохкілаграмовую фарэль!

У рэстаране наведвальнік доўгі час беспаспяхова спрабуе расправіцца з кавалкам смажанага мяса. Страціўшы апошнюю надзею, ён звяртаецца да афіцьянткі:
— Вазьміце смажаніну назад!
— Не магу. Вы яе абадралі!

— Адна сяброўка другой:
— Ах, якая цудоўная сукенка! На яе практычна зусім не трэба тканіны.

НАШ АДРАС:
МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 922.